

การประกันคุณภาพหลักสูตร

สุวิมล ว่องวานิช

ศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช

ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณวุฒิทางการศึกษา

- ปริญญาบัณฑิต กศ.บ. (เกียรตินิยมอันดับสอง) มัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต ปทุมวัน (2521)
- ปริญญามหาบัณฑิต ค.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523)
- ปริญญาดุษฎีบัณฑิต Ph.D. (Educational Research and Evaluation) Ohio State University, USA (2530)

ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์

หนังสือ-ตำรา

- สุวิมล ว่องวานิช. 2537. การสำรวจสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนนิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิธีวิทยาการวิจัย 6, 1 (มกราคม-มิถุนายน) : 68-80.

รายงานวิจัย / Research Report

- สุวิมล ว่องวานิช. 2536. การพัฒนาการเรียนการสอนและการวัด-ประเมินผลการเรียนการสอนแบบสืบสอบ วิชาการเบี่ยงวิธีวิจัยทางศึกษาศาสตร์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, คณิต ไช่มุกต์ และสุวิมล ว่องวานิช. 2536. การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับกำหนดเกรดผลการเรียนรู้ของนักศึกษา.
- สุวิมล ว่องวานิช. 2533. การสำรวจสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนนิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความในวารสาร / Journal Article

- ศิริชัย กาญจนวาสี, คณิต ไช่มุกต์ และสุวิมล ว่องวานิช. 2536. "การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับกำหนดเกรดผลการเรียนรู้ของนักศึกษา".
- สุวิมล ว่องวานิช. 2533. "การสำรวจสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนนิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย".
- สุวิมล ว่องวานิช. 2533. "การสำรวจสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนนิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย".

กิจกรรมทางวิชาการ

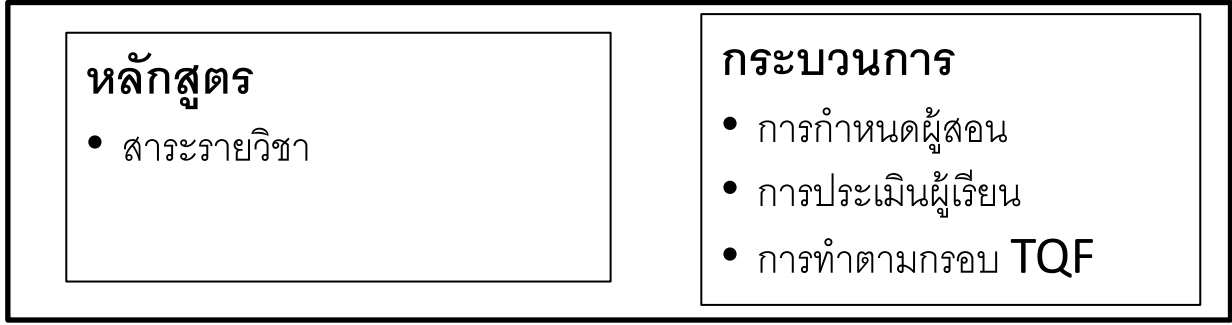
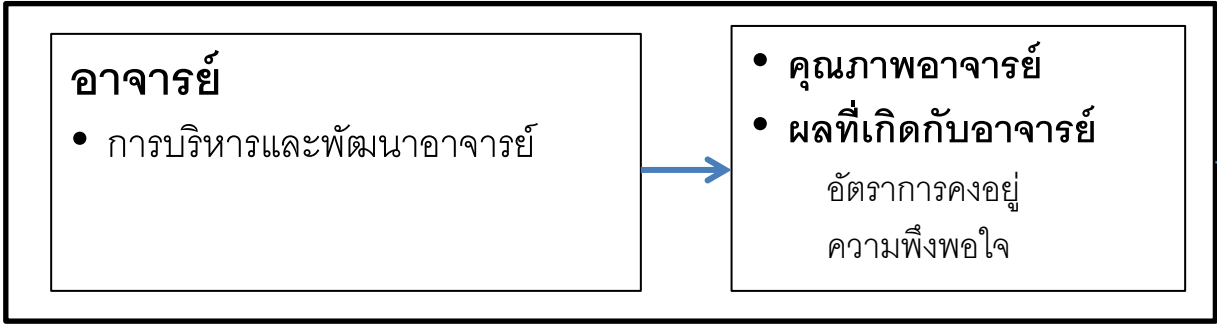
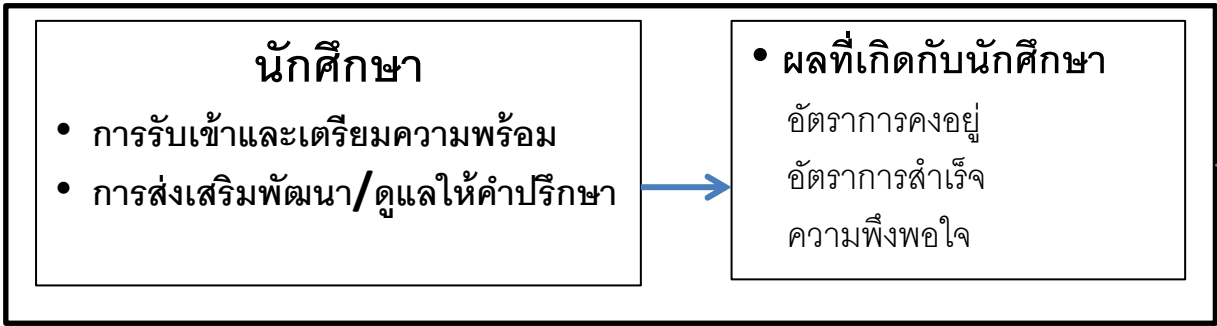
- โครงการฝึกอบรมระเบียบวิธีวิจัย แก่นักวิจัยของสำนักงาน ก.พ. / วิทยากร (2537)
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ในโครงการอบรมข้าราชการครูในการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 2 ได้รับเงินเดือนระดับ 7 (รุ่นที่ 1) จัดโดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ / วิทยากร (2537)
- การประเมินโครงการ แก่ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่ทำหน้าที่ดูแลงานแผนงาน ของกรมสามัญศึกษา / วิทยากร (2537)
- หลักการเขียนโครงการวิจัย แก่ครู-อาจารย์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและพัฒนา กรมอาชีวศึกษา / วิทยากร (2537)

โครงการและแหล่งทุนอุดหนุน

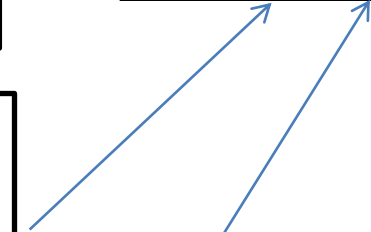
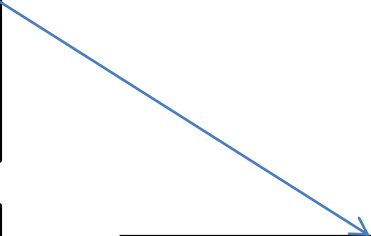
- การสำรวจสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / ทุนฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับกำหนดเกรดผลการเรียนรู้ของนักศึกษา / ทุนฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- การสำรวจสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / Academic Unit

องค์ประกอบการประกันคุณภาพ

1. การกำกับมาตรฐาน
2. บัณฑิต
3. นักศึกษา
4. อาจารย์
5. หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน
6. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

กระบวนการทำงานตามวงจร PDCA

- **PDCA** เป็นกระบวนการทำงานแบบมีการตรวจสอบ ทบทวน ประเมินตนเองเป็นวิถีชีวิตปกติ
- มีความเชื่อว่าการทำงานแบบ **PDCA** จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- เกณฑ์การประเมินผลการประกันคุณภาพจึงให้ความสำคัญกับทำงานแบบ **PDCA** ด้วยความเชื่อว่าการหมั่นทบทวน ปรับปรุงการทำงาน ย่อมทำให้ผลงานบรรลุเป้าหมาย

การประเมินผลการทำงาน ตามระบบประกันคุณภาพ

- การประเมินคุณภาพของกระบวนการทำงาน ไม่ใช่การตรวจว่า
หลักสูตรมีการทำงานครบขั้นตอนการทำงานแบบ PDCA อย่าง
เดียว อย่างเน้นการห้กคะแนนวิธีการทำงานของหลักสูตร
- ควรเป็นการประเมินผลของกระบวนการทำงานด้วยว่าบรรลุเป้าหมาย
(process performance) ที่ต้องการมากน้อยเพียงใด โดย
ตรวจสอบ **process indicators** ของแต่ละองค์ประกอบ
- ถ้าไม่บรรลุผลตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด ผู้ประเมินต้องมีการวิเคราะห์ว่า
หลักสูตรมีการทำงานอย่างไร วางระบบประกันอย่างไร ได้ทำงานตาม
ระบบประกันมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
การทำงานได้

QAPI Programs

Every QAPI program requires an organized plan for Performance Improvement with a goal of establishing a process to systematically monitor and evaluate the quality and appropriateness of systems and processes. PDSA which stands for Plan, Do, Study, Act (formerly PDCA – Plan Do Check Act) is the most commonly applied process for Performance Improvement. The process is based on the scientific approach and includes the following components:

PDSA

- **PLAN** – identify an opportunity and plan for change
- **DO** – implement the change on a small scale
- **STUDY** – use the data to analyze results of the change and determine whether it made a difference
- **ACT** – if the change was successful, implement it on a wider scale and continuously assess results. If the change did not work, begin the cycle again

Six Sigma, another commonly applied process for Performance Improvement, incorporates a rigorous use of data and statistical analysis to measure outcomes using the DMAIC model.

DMAIC

- **Define** a problem or improvement opportunity
- **Measure** process performance
- **Analyze** the process to determine the root causes of poor performance and determine whether the process can be improved or redesigned
- **Improve** the process by attacking root causes
- **Control** the improved process to hold the gains

Misconceptions ในการประเมิน

ผลการทำงานตามระบบประกันคุณภาพ

- การให้คะแนนโดยตรวจสอบแต่คุณภาพของการเขียนรายงานการประเมินว่าครบตามขั้นตอน PDCA หรือไม่ จะทำให้หลงทาง เนื่องจากหลักสูตรจะได้ข้อมูลป้อนกลับว่าการได้คะแนนมากขึ้นขึ้นอยู่กับ การเขียนกระบวนการทำงานไม่ครบขั้นตอน
- การทำงานตามขั้นตอน PDCA ช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าถ้ามันตรวจสอบตนเอง มีการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหา ย่อมได้แนวทางการปรับปรุงแก้ไข แต่การทำงานตามขั้นตอน PDCA ไม่ได้ประกันว่าการดำเนินงานจะได้ผลบรรลุเป้าหมายแน่นอน
- หัวใจของการประกันอยู่ที่ประกันอะไร และประกันอย่างไร ต้องประกันในสิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ

ทำอย่างไรเมื่อไม่ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนด

- ตรวจสอบดูว่ามีการทำตามระบบประกันครบถ้วนหรือไม่
- ถ้าไม่ได้ทำตาม ก็ควรวิเคราะห์ว่าปัญหาอยู่ที่ไหน แล้วปรับการทำงาน ทำให้ครบตามวิธีการ/ขั้นตอนที่กำหนด
- ถ้าแน่ใจว่าทำครบถ้วนทุกประการ ยังไม่ได้ผล ลองวิเคราะห์ตรวจสอบระบบประกันใหม่ เพื่อดูว่าวิธีการหรือองค์ประกอบที่กำหนดในระบบประกันตัวใดบ้างที่อาจประกันไม่ได้ หมายถึง หากทำตามแล้วก็ยังไม่ได้ผล น่าจะต้องมีการปรับปรุงระบบประกันใหม่
- โดยนัยยะนี้ การตรวจประเมินผลการประกัน จึงเน้นที่การประเมินผลของกระบวนการทำงานด้วย หากไม่ได้ผลค่อยย้อนรอยหาสาเหตุ ไม่ใช่ไปตัดสินผลที่วิธีการหรือขั้นตอนทำงานของการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเดียว

ท่านเข้าใจการประเมินการทำงานตาม ระบบประกันคุณภาพอย่างไร?

- การวางระบบประกันคุณภาพ ต้องแสดงความเป็นระบบด้วยไดอะแกรม หรือเขียน **flow chart**
- ในระบบประกัน การแสดงระบบด้วย **flow chart** ส่งผลดีอย่างไร และจะใช้ได้ดีในกรณีประกันได้บ้าง
- การทำตาม **flow chart** จะเป็นการประกันกระบวนการทำงานที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

Manipulation check คืออะไร

- การตรวจสอบว่าสิ่งที่จัดกระทำได้มีการดำเนินการตามวิธีการ ขั้นตอน การออกแบบ หรือตามที่ทฤษฎีกำหนด
- บางครั้งการออกแบบการทำงานเป็นระบบดี แต่ตอนนำไปปฏิบัติขาดการดำเนินการที่เรียกว่า **manipulation check** ผลที่ตามมาคือ เมื่อไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง ก็โทษว่าระบบไม่ดี ไม่ได้ตรวจสอบดูก่อนว่าวิธีการนำสู่การปฏิบัติเป็นไปตามระบบที่ออกแบบครบถ้วนหรือไม่
- ดังนั้น จำเป็นต้องมีการประเมินกระบวนการหรือวิธีการนำสู่การปฏิบัติด้วย เพื่อให้มั่นใจแน่นอนว่าทำตามครบถ้วน
- หากมั่นใจว่าทำงานตามระบบไม่มีอะไรบกพร่องแล้ว หากยังไม่ได้ผลอีก จึงค่อยไปแก้ไขด้วยการวิเคราะห์ระบบ
- อย่าด่วนแก้ไขหรือปรับระบบ โดยยังไม่ได้ทำ **manipulation check**

การประกันคุณภาพการให้บริการที่โรงพยาบาล

- ประกันคุณภาพด้านความเร็วในบริการ
- ประกันคุณภาพยา
- ประกันคุณภาพการจ่ายยา
- ประกันคุณภาพการตรวจรักษาของแพทย์
- ประกันคุณภาพการซักประวัติ
- ประกันคุณภาพ **lab**
- ประกันคุณภาพการให้ความร่วมมือของผู้ป่วยในการดูแลตนเอง
- ประกันคุณภาพด้านความสะอาดของเครื่องมือแพทย์ อุปกรณ์ที่ใช้ทางการแพทย์ ฯลฯ

การประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

- ประกันคุณภาพหลักสูตร มคอ 2
 - format vs content
- ประกันคุณภาพการจัดทำ มคอ 3
 - format vs content
- ประกันคุณภาพการทวนสอบ
 - ทำ/ไม่ทำ ทำก็วิชา
 - ทำอย่างไร ได้ผลอย่างไร

- value judgment
- expert judgment
- subjective vs. objective
- ผลการประเมินของผู้ประเมินต่างกันต้องออกมาเหมือนกันหรือไม่
- คุณภาพของการประเมินขึ้นอยู่กับความสอดคล้องของผู้ประเมิน
มากน้อยเพียงใด
- ถ้าผลประเมินไม่สอดคล้องกัน จะทำอย่างไร ต้นเหตุเกิดจากอะไร
 - ความชัดเจนของเกณฑ์ประเมิน ประสิทธิภาพของผู้ประเมิน
 - สิ่งที่ประเมินมีความซับซ้อน
 - ความเข้มอ่อนในการตัดสินใจของผู้ประเมิน
- จะเลือกใครเป็นผู้ประเมิน

**การประกันคุณภาพของนักศึกษา
ที่เป็นปัจจัยป้อน**

การประกันกระบวนการรับนักศึกษา (ตัวอย่าง)

- กำหนดจำนวนรับนักศึกษาโดยยึดความต้องการจำเป็นของตลาดแรงงาน **ของประเทศ** (ไม่เน้นความต้องการของผู้เรียนอย่างเดียว) และ **อิงจำนวนและความพร้อม** ของอาจารย์ประจำหลักสูตร และที่มีอยู่
- กำหนด **เกณฑ์การรับนักศึกษา** ที่สะท้อนคุณสมบัติและศักยภาพในการเรียนระดับปริญญาเอก โดยเฉพาะความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ และศักยภาพการวิจัย
- **กระบวนการคัดเลือก** เข้มงวดเพื่อให้ได้นักศึกษาที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- การ **เตรียมความพร้อม** ศักยภาพด้านการเรียน

การประกันการดูแลให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา (ตัวอย่าง)

- ออกแบบระบบการดูแลนักศึกษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษา (เวลา ช่องทาง ประสิทธิภาพของที่ปรึกษา)
- ออกแบบระบบช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียน
- ออกแบบระบบการจัดการความเสี่ยงด้านนักศึกษา

การประกันคุณภาพอาจารย์

การประกันการรับ/การบริหาร/การพัฒนาอาจารย์ (ตัวอย่าง)

- การวางแผนระยะยาวด้านอัตรากำลังอาจารย์ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร
- กลไกบริหารกำลังคนที่มีประสิทธิภาพ สามารถรักษาอาจารย์ที่มีศักยภาพให้คงอยู่กับสถาบัน
- การควบคุม กำกับ ส่งเสริมให้อาจารย์พัฒนาตนเองในการสร้างผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง
- การส่งเสริมพัฒนาอาจารย์ให้มีทักษะความสามารถด้านการวิจัย
- การส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนานักศึกษาของอาจารย์
- การส่งเสริมพัฒนาความสามารถด้านการสอนของอาจารย์
- การถ่ายทอดประสบการณ์สู่อาจารย์ในสาขา/หลักสูตร

การประกันคุณภาพหลักสูตร

การประกันการกำหนดสาระของรายวิชาในหลักสูตร (ตัวอย่าง)

- การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรผ่านการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ในศาสตร์
- การทบทวนผลการจัดการเรียนการสอนแต่ละภาคเรียน นำข้อมูลจากนิสิตนักศึกษา มาปรับเนื้อหา การเรียนการสอน
- การสำรวจความคิดเห็นของศิษย์เก่าและนายจ้าง นำข้อมูลมาปรับหลักสูตร เช่น การเปิดรายวิชาใหม่ การปรับ **course description** ใหม่
- การเปิดรายวิชาใหม่ตามความต้องการของนักศึกษา และตามความก้าวหน้าของศาสตร์ เช่น **selected topics**

การประกันคุณภาพ

การเรียนการสอน

การวางระบบผู้สอน/อาจารย์ที่ปรึกษา (ตัวอย่าง)

- การมอบหมายผู้สอนให้สอนในแต่ละวิชาพิจารณาจากความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน
- นิสิตนักศึกษาทุกตอนเรียนต้องได้รับการสอนจากอาจารย์ที่มีคุณสมบัติที่คุณภาพมาตรฐานเดียวกัน
- การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เหมาะสมกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่อนุมัติ ถ้าอาจารย์ประจำมีข้อจำกัด อาจเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
- การมอบหมายอาจารย์ที่ปรึกษาตามภาระงานที่เหมาะสม ให้อัตราส่วนอาจารย์อยู่ในเกณฑ์ที่สมดุล ดูแลนักศึกษาได้ทั่วถึง

การประกันการเรียนรู้การสอน (ตัวอย่าง)

- การควบคุมมาตรฐานการเรียนรู้การสอนในวิชาที่มีหลายกลุ่มเรียน (มาตรฐานเดียวกัน) เช่น ใช้ ข้อสอบเดียวกัน
- การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมาช่วยสอน มีอาจารย์ประจำหลักสูตรสังเกตการสอน (**under study**)
- การจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมทางการเรียนแก่นักศึกษา
- การจัดกิจกรรมการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพนักศึกษา ระหว่างเรียนเพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้/การทำงาน/การประกอบอาชีพ

การประกันการควบคุมกำกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ (ตัวอย่าง)

- การจัดประชุมโครงการเตรียมความพร้อมด้านการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา
- การมีวิชาสัมมนาคุณวุฒิบัณฑิตที่อาจารย์ประจำหลักสูตรทุกคนต้องเข้าทุกภาคการศึกษา เพื่อรับรู้และวิพากษ์ประเด็นวิจัยของนิสิตนักศึกษา
- การประชุมพิจารณาหัวข้อวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก มีความเข้มข้น เพื่อให้ประเด็นวิจัยมีความลึกซึ้งและให้องค์ความรู้ใหม่

การประกันการเรียนการสอน (ตัวอย่าง)

- ระบบติดตามความก้าวหน้าของการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
- การกำหนดเงื่อนไขการตัดเกรดทุกวิชาเน้นจรรยาบรรณนักวิจัย
การป้องกันปัญหาการคัดลอกผลงานวิจัย
- การวางระบบการเรียนการสอน การตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย
ระหว่างเรียน ให้ผู้เรียนสำเร็จตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด
- การสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันภายในประเทศและต่างประเทศ
มี **Visiting Professors** ที่มาช่วยสอนหรือให้ประสบการณ์
แก่นักศึกษา
- การส่งนักศึกษาไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในต่างประเทศ
- การสนับสนุนการประกวดผลงานวิจัยของนิสิตนักศึกษา

การประกันคุณภาพ

การประเมินผู้เรียน

จุดมุ่งหมายของการประเมิน

- Assessment for learning
- Assessment of learning
- Assessment as learning

การประกันการประเมินผล (ตัวอย่าง)

- การวิพากษ์เครื่องมือประเมินการเรียนการสอน การสอบวัดคุณสมบัติ
- การส่งเสริมการสอบ **exit exam** ตามมาตรฐาน **TQF**
- การทวนสอบ

การตรวจสอบคุณภาพของการประเมิน

- การสะท้อนตนเอง (**self reflection**) รายวิชา
 - การตรวจสอบคุณภาพของวิธีการประเมิน
 - วิธีการและเครื่องมือประเมิน
 - การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของผลประเมิน
 - การตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน
 - **Learning outcome** ของรายวิชา

การตรวจสอบคุณภาพของการประเมิน

- การตรวจสอบผลการเรียนรู้ภาพรวมของหลักสูตร
 - วิธีการและเครื่องมือประเมิน
 - การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของผลประเมิน
 - **Learning outcome** ของหลักสูตรแต่ละภาคการศึกษา
- การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยภาพรวม
 - จุดควรพัฒนา
 - วิธีการและเครื่องมือประเมิน
 - หลักสูตรรายวิชา
 - ผู้สอน
 - วิธีสอน
 - วิธีประเมิน

การประกันคุณภาพ ตั้งสนับสนุนการเรียนรู้

การประกันสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

- การจัดหาฐานข้อมูลงานวิจัย (ต่อเนื่อง)
- การจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน
- การกำหนดให้ผู้สอนจัดทำเอกสารการสอน การผลิต
หนังสือ ตำรา บทความวิชาการเผยแพร่ในรอบ **3** ปี